

діяльності і надає їй ознак педагогічного мистецтва, в якому розкривається краса педагогічної дії й реалізується неповторна творча індивідуальність педагога-майстра та його вихованців.

Висновки. Отже, естетичні та етичні засади педагогічної діяльності задають ті ціннісні координати, у межах яких вона набуває якості краси педагогічної дії, що стимулює неперервне особистісне і професійне зростання як учнів і студентів навчальних закладів різних типів і рівнів акредитації, так і самих викладачів цих закладів, а також зумовлює усвідомлення ними себе не лише як предметників, що мають «вчитати» зміст певної навчальної дисципліни й уміти перевірити якість її засвоєння студентами, але і як педагогів-майстрів, які прагнуть стати для своїх вихованців учителями життя, залишити яскравий і незабутній слід в їхніх душах і

показати їм шлях до особистісної й професійної самореалізації.

Література

1. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: навч. посібник / І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
2. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
3. Педагогическая энциклопедия / гл. ред. И.А. Каиров. – М.: Сов. энциклопедия, 1965. – Т. 2. – 911 с.
4. Сухомлинский В.А. «Не только разумом, но и сердцем...»: сб. ст. и фрагментов из работ / В. Сухомлинский / сост. и авт. предисловия Л.В. Голованов. – 2-е изд. – М.: Мол. гвардия, 1990. – 139[5] с.
5. Ушинский К.Д. Выбранные пед. творения: в 2-х т. / за ред. В.М. Столетова. – К.: Рад. школа, 1983.
6. Юркевич П.Д. Серце та його значення в духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого / П.Д. Юркевич // Юркевич П.Д. Вибране. – К.: Абрис, 1993. – С. 73-114.

ОТЧ Е. Н.

ЭСТЕТИКА И ЭТИКА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДЕЙСТВИЯ

Педагогическое действие рассматривается в статье как элементарнейшая составляющая педагогической деятельности, которая отличается неповторимостью и своеобразием и выступает репрезентантом педагогического мастерства преподавателя и его творческой индивидуальности. Эстетика и этика этого действия есть обуславливающими факторами качества и результативности педагогической деятельности.

Ключевые слова: педагог, педагогическое действие, педагогическая деятельность, педагогическое мастерство, эстетика, этика, качество и эффективность.

ОУСН О. М.

AESTHETICS AND ETHICS OF PEDAGOGICAL ACTION

A pedagogical action is considered in the article as elementary constituent of pedagogical activity which differs in uniqueness and originality and comes forward representative of pedagogical trade of teacher and his creative individuality. Aesthetics and ethics of this action is the stipulating factors of quality and efficiency of pedagogical activity.

Keywords: teacher, pedagogical action, pedagogical activity, pedagogical trade, aesthetics, ethics, quality and efficiency.

УДК 37.036:371.124:75

КОНОВЕЦЬ С. В.

м. Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ТВОРЧОМУ РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються науково-методологічні та методичні засади діяльнісного підходу в процесі творчого розвитку вчителя образотворчого мистецтва; обґрунтовується сутність і особливості творчої діяльності у досягненні вчителем педагогічної майстерності.

Ключові слова: діяльнісний підхід, творчий розвиток, вчитель образотворчого мистецтва, творча діяльність, мотивація.

Мета: Проаналізувати та обґрунтувати положення діяльнісного підходу, який уможливує дослідження засобів творчого розвитку вчителя образотворчого мистецтва з урахуванням усвідомленості, доцільності й перетворювального

характеру процесу творення для професійно-педагогічної діяльності.

Взаємозв'язок освіти і діяльності для сучасного суспільства є проблемою, від вирішення якої практично залежить майбуття людства.

Адже, за висловом Е.Фромма, у майбутньому цивілізаційний розвиток безсумнівно визначатиметься не стільки тим, що має людина, скільки тим, хто вона є, і що вона усвідомлено може зробити з тим, що має. Оскільки сучасний етап розвитку суспільства потребує від кожного індивіду прояву творчих діяльнісних потенцій – конче потрібні люди-творці, духовно багаті, вільні, гармонійні особистості, які досконало володіють методологіями різних видів діяльності.

Проблеми, що стосуються феномену «людська діяльність» досліджували вчені різних напрямів теоретичного пошуку. Аналіз науково-теоретичних джерел підтвердив, що питання, які прямо чи опосередковано пов'язані з категорією людської діяльності вивчалися й досліджуються дотепер багатьма вченими у галузі філософії, психології, педагогіки, соціології, культурології (Л.Виготський, Л.Єрмолаєва-Томіна, І.Зяюн, В.Іванов, Е.Ігнат'єв, В.Ільченко, М.Каган, О.Леонт'єв, А.Маслоу, В.Моляко, Н.Рождественська, В.Роменець, С.Рубінштейн, О.Рудницька, С.Сисоєва, В.Семиченко, Б.Теплов, Е.Торренс, Е.Фромм, З.Черуха, О.Шевнюк, Б.Юсов та інші).

Варто зазначити, що дослідники вважають діяльність сутністю людини та своєрідним ланцюгом в її зв'язку з дійсністю, а також основним способом перетворення цієї дійсності, класифікують різні види діяльності та виокремлювали в якості основних такі, як: пізнавальна, ціннісно-орієнтовна, комунікативна і перетворювальна (творча). Нерідко перетворювальну діяльність називають творчістю, яка характеризується як найвища, особлива й усвідомлена діяльність, спрямована на саморозвиток і самореалізацію людської особистості. Таким чином, творчість розглядається вченими як спосіб самобуття людини, адже саме у ній особистість самостверджується, самоактуалізується, самореалізується – тобто формує, відтворює і розвиває себе. Зокрема, сучасні філософи підкреслюють, що «у розумінні творчості як діяльності, що породжує зовсім нове, міститься твердження про відсутність у звичайної людини творчого начала, яке наявне і випукло представлене в обдарованих людей» [6, с.17].

У розгляді педагогічної діяльності як діяльності творчої та водночас можливої для будь-якої людини, діяльнісний підхід робить можливим дослідження феномену педагогічної діяльності також і як діяльності професійної, оскільки вона базується на: професійній компетентності, педагогічній майстерності, теоретично-методичній підготовленості, ерудованості, комунікативності, духовності та культурі кожного

вчителя образотворчого мистецтва. Отже, застосування цього методологічного підходу в процесі творчого розвитку вчителя образотворчого мистецтва підтверджує, що саме педагогічна діяльність може стати суто творчою, або за висловом С.Сисоєвої – справжньою «педагогічною творчістю» [12].

Використання діяльнісного підходу в творчому розвитку вчителя образотворчого мистецтва, на нашу думку, сприяє пошуку джерел творчого потенціалу особистості педагога і нових шляхів здійснення ним професійної діяльності, котра за сучасних вимог має набувати ознак творчості та наукових досліджень.

Для повнішого усвідомлення важливості діяльнісного підходу в творчому розвитку вчителя образотворчого мистецтва, на наш погляд, доцільно брати до уваги варіант структурування діяльнісного процесу, розроблений відомим дослідником проблем творчої діяльності, вченим-психологом В.Моляко, який підкреслює необхідність урахування таких методологічних принципів як: системність; комплексність; процесуальність; конфліктність діяльності; принцип виховання; принцип розвивального впливу творчості; принцип прогнозування розвитку професії. Це, за переконанням ученого, значною мірою впливає на якість діяльності, можливості відмови від стереотипів, оптимізації різних способів колективної діяльності, а також «підготовки кадрів, підготовки планування спеціалістів, формування у них готовності до трудової діяльності не лише в умовах близького, але й віддаленого майбутнього» [10, с.11-12].

Для надання педагогічній діяльності творчого спрямування та осучаснення її змістового наповнення, вчитель образотворчого мистецтва має зважати не лише на специфіку природи творчого процесу, але й на особливості власної професійної діяльності. Оскільки вже давно відомо, що творчий розвиток тих, хто навчається та виховується невіддільний від творчого розвитку і діяльності самого педагога (вчителя або викладача).

В теорії зміст слова «діяльність» трактується як «міждисциплінарне поняття, що використовується переважно для характеристики способу власне людського буття та зазначення можливості і результатів цілеспрямованих перемін оточуючого світу людиною й змін у самій людині відповідно до її цілей, потреб та завдань» [13, с.246]. Сучасними вченими доводиться, що будь-яка діяльність має свої характеристики, і серед основних такі, як: предметність (адже вона підпорядковується якостям і відносинам відтворю-

ваного у процесі діяльності об'єктивного світу); соціальність (оскільки діяльність людини носить суспільний характер); усвідомленість (коли у процесі організації й здійснення діяльності свідомість виконує різноманітні функції: інформативну, орієнтуючу, цілепокладальну, мотиваційно-стимулюючу, регулюючу та контролюючу).

Безсумнівно, що зазначені характеристики мають бути притаманні і педагогічній діяльності. Окрім цього, на нашу думку, педагогічну діяльність потрібно розглядати також з погляду її системності. Адже педагог, як і кожний інший фахівець, живе в об'єктивно-полісистемному світі, відчуває на собі його вплив, створює певні системні стосунки і навіть керує ними. Саме через це своєчасною і правильною є особлива увага до системного характеру педагогічної діяльності, обґрунтованого В.Семиченко, за твердженням якої «будь-яка ланка діяльності й стосунків учителя має об'єктивно системний характер, тому для того, щоб якнайкраще проникнути в сутність педагогічних процесів і явищ, слід навчитися розглядати їх з позицій системного підходу», а ще «для глибокого розуміння і, головне, для роботи з цими явищами вчитель повинен орієнтуватися в їх системних властивостях та організовувати взаємодію з ними за системною логікою» [11, с.262].

У поняттєвому апараті сучасних досліджень існує багато класифікацій феномену «діяльність». Для прикладу, можна згадати, як відомий вітчизняний вчений-психолог М.Каган виокремив чотири основні види людської діяльності (пізнавальна, творча, ціннісно-орієнтаційна, комунікативна) та стверджував, що всі вони об'єднуються, органічно зливаються у мистецтві, в результаті чого народжується новий її вид – діяльність художньо-естетична. Таким чином, художньо-естетична діяльність розглядалася ним як специфічний вид духовно-практичної (створення творів мистецтва) та духовної діяльності (естетичне споглядання, естетичне сприймання, естетичне оцінювання) [4].

Сутність художньо-естетичної діяльності полягає в тому, що естетична потреба, мотивуючи естетичне задоволення, створює установку на пошук особистісних способів творчої реалізації. У процесі естетичного сприймання й образотворення з'являється об'єкт результату діяльності – художній твір, який може переживатися суб'єктом, а також бути оціненим відповідно до естетичних оцінок та уявлень про естетичний ідеал. Естетичні переживання й оцінювання породжують естетичне ставлення до дійсності, що

сприяє мотивації щодо власної творчої діяльності. Відтак, цілком зрозумілим є те, що на нинішньому етапі еволюційного поступу нашого суспільства важливим чинником творчого розвитку особистості виступає така педагогічна діяльність, яка характеризується наявністю творчої активності, творчого потенціалу, творчих здібностей, мотивацій, почуттів, волі та потреб людини, – тобто тим, що можна назвати потенційними джерелами творчої діяльності.

З огляду на значення діяльності у творчому розвитку вчителя образотворчого мистецтва, важливо підкреслити, що з-поміж широкого кола відомих видів діяльності провідне місце займає різноманіття професійно-творчих діяльностей, серед яких високе місце посідає й педагогічна діяльність. При цьому, означені види діяльності попри їхню загально творчу специфіку, на думку відомого дослідника проблем діяльності – О.Леонтьєва, відмінне, оскільки «головним, що відрізняє одну діяльність від іншої полягає у різниці їхніх предметів» [7, с.95].

Інший вчений-психолог Л.Виготський цілком правильно наголошує на тому, що під творчою (перетворювальною) діяльністю слід розуміти «будь-яку діяльність людини, котра створює щось нове, без різниці, чи це створене якою-небудь річчю зовнішнього світу, чи відомою побудовою розуму або почуттям, що живе й виявляється лише у самій людині». [1, с.91]

Нерідко перетворювальну за характером діяльність дослідники називають творчою або просто творчістю, що характеризується ними як найвища, особлива й усвідомлена діяльність, спрямована на саморозвиток і самореалізацію людської особистості. При цьому на увагу заслуговує й те, що Л.Виготський виокремлює творчу діяльність як певну активність, завдяки якій виникає свідомість і яка, у свою чергу, свідомістю й регулюється. Ми погоджуємося з думкою Л.Виготського стосовно того, що у цілому «перетворювальний характер будь-якої діяльності є провідною ознакою об'єктивного порядку і тому залежить від активної ролі суб'єкта та продуктивного характеру його діяльності» [1, с.182].

Сутність творчої діяльності, за слушними міркуваннями А.Маслоу, необхідно розуміти як «процес, у ході якого людина відтворює та творчо змінює природу, роблячи тим самим себе діяльним суб'єктом, а опановані явища – об'єктом своєї діяльності» [9, с.96]. Цей умовивід підтверджується аналогічними висновками інших учених, які також стверджують, що для формування цілісної, творчої особистості необхідна

саме вільна, нерідко інноваційна, творча діяльність. З такого погляду, в творчій діяльності важливі не лише творче мислення та уява, але і підсвідомість, почуття та набуті раніше знання і досвід. А ще справедливо підкреслюється те, що творча діяльність, як акт вільного волевиявлення особистості, апріорі передбачає досягнення унікального результату.

У контексті важливості застосування діяльнісного підходу в творчому розвитку особистості вчителя образотворчого мистецтва слушно підтвердити безапелюваність думки В.Льченка – сучасного дослідника проблем, пов'язаних з творчою діяльністю, про те, що «для формування особистості необхідна реалізація вільної, творчої, цілеполагаючої діяльності, за результатами якої несе відповідальність сама особистість» [3, с.34].

Виятково важливими є висновки дослідника, відповідно до яких особистість завжди має право на вибір здійснення певної, й безумовно – творчої діяльності на всіх етапах її здійснення. Адже, «кожний етап і уся діяльність у цілому формують психологічні та духовні якості особистості: моральність, волю, чесність, віру, мужність, стиль мислення, почуття власної гідності, впевненість у своїх силах, адекватну самооцінку, гаму почуттів та емоцій, наполегливість, витримку, терплячість, а також катарсис і задоволення (або розчарування) результатом. Повторені цикли творчої діяльності як самодіяльності призводять до розширення ціннісно-сміслової сфери, а відтак, – до посилення інноваційних потенцій особистості» [3, с.39].

Отже, цілком очевидно, що основою для самореалізації цілісної творчої особистості безперечно виступає творча діяльність, котра характеризується творчою активністю, цілеспрямованістю, свободою вибору засобів самовираження та ступенем соціально активної «задіяності» людини у суспільних відносинах. Водночас, особливо цінним є те, що у процесі творчої діяльності особистість, яка спроможна до самовираження, реалізує свої творчі здібності повніше та має повноцінне життя завдяки тому, що у процесі самовираження уможливується досягнення незалежності внутрішнього світу, вияву унікальних здібностей та творчої активності.

Таким чином, можна констатувати, що людину, яка творить чи творчо діє, слід вважати, перш за все, вільною особистістю, або творцем, котрий, передусім, прагне мати свободу в пошуках та визначенні засобів досягнення мети. Адже без вільного вибору засобів мета (у тому числі – діяльність) виступає у вигляді невизна-

ченого ідеалу, до якого можна прагнути та не мати можливості для його реалізації.

Творча діяльність сучасної особистості досить різноманітна за своєю спрямованістю, змістом та іншими характеристиками. І, як уже зазначалося раніше, одним з найважливіших поштовхів на шляху досягнення певної мети у творчій діяльності виступає мотивація. Мотивацією прийнято називати процес спонукання до діяльності для досягнення певної мети або цілей. Адже відомо, що успіх у творчій діяльності залежить не тільки від знань і здібностей, але й від мотивації – прагнення самоствердитися, досягти високих результатів, наслідувати кумирів та інше.

Сучасні теорії мотивації найчастіше зосереджують увагу на власне мотивах (від лат. «*movere*» дослівно – рухати, штовхати), або спонукальних факторах: інтересах, потребах, прагненнях. Учені виділяють дві основні групи мотивів: актуальні (такі, що потребують реалізації і можуть бути реалізованими) і потенційні (котрі не можуть реалізуватися одразу). Нині у психологічній науковій галузі використовують поняття: «полімотивованість мети», «загальна» та «часткова» мотивація. Тобто, мотивація може складатися із декількох мотивів, нерідко у сукупності загальних та часткових. У творчій діяльності загальна мотивація відчутно впливає на створення нового «продукту» творчості з елементів іноді дещо віддалених один від одного, а часткова мотивація може вступати на певних етапах створення цього «продукту» і може бути не лише метою, але і засобом її досягнення.

Відповідно, до творчої діяльності особистість можуть спонукати такі мотиви, як: самореалізація; пізнавальний інтерес; самоствердження; ідентифікація з кумиром; процесуально-змістовні (пізнавально-творчі, ігрові, естетичні); соціальні (прагнення принести користь суспільству); матеріальні (певна матеріальна винагорода). У творчій діяльності мотивація найчастіше здійснюється у відповідності до таких відомих «факторів-стимуляторів», як: прагнення до пізнання, волевиявлення й переживання, потреба створювати та бажання творчо самореалізуватися. Отже, мотивація поряд зі знаннями, творчими здібностями та навичками є одним з найважливіших факторів, який забезпечує успіх у творчій діяльності. До того ж, мотивація необхідна для чіткого виконання прийнятих рішень та визначених творчих задумів або планів.

Відомо, що сенс популярного виразу «У творчій діяльності найважливішим є не результат, а сам процес» – по суті аналогічний з процесуаль-

но-змістовим мотивом діяльності. Особливостями мотивації до такої діяльності є те, що «творча особистість знаходить задоволення не стільки у досягненні мети творчості, скільки у самому процесі творчості» [2, с.126]. Тобто, і процес, і зміст діяльності виступає тим фактором, що спонукає людину виявляти активність – оскільки особу приваблює не стільки діяльність сама по собі, як подобається її виконувати, виявляти інтелектуальну чи творчу активність, а також цікавить зміст і засоби того, що вона робить. Нерідко такий стан називають виявом натхнення з одночасним переживанням катарсису.

За твердженням А.Маслоу, «варто тільки людині пройти кризу такий катарсис і вона спонтанно прагне до інших радостей життя, котрі звичайними людьми сприймаються як «більш піднесенні» або спрямовані, наприклад, до кохання і творчості ... варто людині відчувати ці радості і вона буде надавати їм перевагу з-поміж інших» [8, с.82]. Мотиви творчої діяльності пов'язані з системою цінностей особистості. Одним із основних мотиваційних стимулів у творчій діяльності є прагнення до самовираження та самореалізації (мається на увазі прагнення людини до найповнішого вираження й реалізації своїх особистих можливостей, здібностей, творчих потенцій та іншого).

З огляду на значення системи цінностей у мотивації, дослідники розподіляють мотивації на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх відносять славу, силу, привабливість, фінансовий успіх і т.д., а до внутрішніх – інтелектуально-естетичний розвиток, особистісне зростання, творчу самодостатність тощо. Останнім часом для стимулювання внутрішньої мотивації стосовно творчої діяльності усе частіше застосовують арт-тренінги, під час яких здійснюється набування людиною досвіду на рівнях: ситуативному (щоб допомогти людині задовольнити її потреби у власній компетентності чи певних відносинах); ситуативно-ціннісному (коли діяльність задовольняється частково через підвищення вимогливості до себе) та суб'єктивно-ціннісному (коли внутрішня мотивація вже стає особистісною якістю і людина спроможна ставати вище від вимог ситуації) [5, с.23].

Важливими мотиваційними чинниками відносно творчої діяльності вважаються потреби особистості. Незважаючи на значний інтерес до значення потреб у контексті творчої діяльності, найближче за інших дослідників до проблеми потреб підійшов А.Маслоу, який побудував своєрідну ієрархічну модель класифікації потреб

(від найпримітивніших до найвитонченіших потреб вищого рівня). До цієї моделі увійшли потреби, які передусім, впливають на мотивацію людини стосовно творчої діяльності, а саме: потреба у самоактуалізації; пізнавальні й естетичні потреби; потреба у самоповазі; потреба в емоційних контактах; потреба у безпеці; фізіологічні потреби. В основу ідеї класифікаційної моделі потреб А.Маслоу було покладено принцип відносного пріоритету актуалізації потреб особистості (так званий «мотиваційний статус»). Мабуть, саме тому видатний вчений у своїй моделі на найвищому щаблі розмістив таку потребу, як потреба в самоактуалізації (прагненні особистості реалізувати свій потенціал у тій сфері, в якій вона вбачає своє покликання). Разом з тим, окреслена модель свого часу критикувалася окремими опонентами А.Маслоу, зокрема, в сенсі недосконало підходу до функціонування та актуалізації окремих потреб, (одна за одною «по черзі») – на противагу так званій «полімотивованості діяльності», або спонукання діяльності не одним мотивом, а кількома, навіть часом багатьма мотивами [8, с.293].

У ході аналізу й узагальнення положень наукових джерел щодо творчої діяльності нами було також визначено, що окрім змотивованості, для досягнення педагогічної майстерності вчителя образотворчого мистецтва у зазначеному процесі, необхідними є певні умови, за яких зможуть формуватися й удосконалюватися такі його психологічні та морально-духовні особистісні якості, як: нестандартне, новаторське мислення, винахідливість, вміння інтенсивно міркувати, логічність мислення, розсудливість, здатність до аналізу, самостійність, воля, творча активність, комунікабельність, безпосередність, сенситивність, фасцилізація, впевненість у своїх силах, цілеспрямованість, наполегливість, розвинені уява та фантазія, прагнення до самовдосконалення, ентузіазм, захопленість своєю професійною справою, творчий підхід до педагогічної діяльності, прагнення творити у практичній роботі, спостережливість, усвідомлене прагнення до самоактуалізації та творчого самовираження. Окрім того, було підтверджено, що в сучасних умовах свободу також слід розглядати і як фактор творчої діяльності, і як важливий засіб формування духовно багатого, гармонійного, творчої та по-справжньому вільної особистості.

Таким чином, на підставі використання діяльнісного підходу до розв'язання проблеми творчого розвитку особистості засобами творчої спрямованої діяльності, варто констатувати –

існує можливість пересвідчитися у тому, що означений підхід має широкий діапазон відповідних позицій щодо його успішного застосування. Адже, саме діяльнісний підхід робить якіснішим всебічний розгляд педагогічної, й у перспективі – педагогічно-майстерної і професійно-творчої діяльності вчителя образотворчого мистецтва з таких позицій, як:

- *продуктивна*, що зорієнтована на кінцевий результат діяльності й тлумачиться як спроможність до передачі певних знань і формування виокремлених типізованих умінь та навичок – при цьому в якості засад виступає те, що вже було вироблене суспільством та потребує трансляції до нового покоління;
- *процесуальна*, котра орієнтує на побудову і організацію процесу засвоєння знань, умінь та навичок – у такому випадку вчитель є відповідальним не лише за кінцевий результат, але і за процес його отримання, виходячи із взаємозалежності власне процесу та результату;
- *творчо-розвивальна*, яка зорієнтована на організацію та здійснення розвитку особистісно-творчих якостей, здібностей, інтенцій – коли учитель, враховуючи способи творчих виявів та самовизначення суб'єкта, оптимізує їх певними творчо-розвивальними засобами;
- *саморозвивальна*, відповідно до якої вчитель сприймається як людина, здатна брати на себе управління своїм розвитком – по суті, саме у цьому процесі концентрується і його перетворювальне, творче ставлення до самого себе.

За нашим переконанням, урахування у педагогічній діяльності означених позицій, може відчутно підвищувати якість роботи вчителя образотворчого мистецтва та робити реальним практичне досягнення ним вершин педагогічної майстерності. З огляду на це, у процесі творчого розвитку вчителя образотворчого мистецтва доцільно розробити відповідну систему, яка включала б в себе такі важливі аспекти досліджуваної проблеми, як: мотивацію відносно творчої діяльності шляхом формування творчих потреб; активізацію творчого потенціалу особистості; вдосконалення творчих здібностей; професійної компетентності та педагогічної майстерності тощо. Іншими словами, діяльнісний підхід робить реальним ґрунтовніше вивчення можливостей професійно-творчої діяльності вчителя образотворчого мистецтва не тільки з погляду виявлення у нього творчої активності,

але і загалом – як процесу його творчої самореалізації у педагогічно-професійній діяльності та усвідомленому прагненні до набуття фахової компетентності і досягнення педагогічної майстерності.

Таким чином, у підсумку можливий висновок, що для ефективної професійно-педагогічної діяльності загалом та досягнення педагогічної майстерності зокрема, необхідно сформувавши змотивовану потребу педагога у творчому спрямованій праці й тоді такий її різновид, як професійно-творча діяльність, стане метою, природним бажанням та станом душі кожного вчителя образотворчого мистецтва.

Література

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте : психологические очерки : кн. для учителя / Л.С. Выготский. – 3-е издание. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
2. Занюк С.С. Психология мотивации : теория и практика мотивирования : мотивационный тренинг / Сергей Степанович Занюк; [ред Е. Попова]. – К.: Ника-Центр, 2001. – 351 с. – (Новейшая психология).
3. Ильченко В.И. Творчество, образование и ценностно-смысловая сфера личности в процессе адаптации к миру. // Личность и творчество : проблемы, идеи, возможности.– Луганск: Пресса, 1997. – 155 с
4. Каган М.С. Человеческая деятельность (опыт системного анализа) / Моисей Самойлович Каган. – М.: Политиздат, 1974. – 328 с.
5. Клиничук В.А. Тренинг внутренней мотивации / В.А. Клиничук. – СПб.: Речь, 2005. – 76 с.
6. Кучерявий І.Т., Клепиков О.І. Творчість – основа потенційних джерел розвитку особистості : Навч. посібник / Кучерявий Іван Тихонович, Клепиков О.І. – К., Вища шк., 2000. – 228 с.,
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / Алексей Николаевич Леонтьев. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
8. Маслоу А. Мотивация и личность / Абрахам Маслоу; [пер. с англ.] – СПб.: ПИТЕР, 2003. – 351 с. – (Мастера психологии)
9. Маслоу А. Психология бытия / Абрахам Маслоу; [пер. с англ. О.О. Чистиков]. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 1997. – 300 с. – (Актуальная психология)
10. Моляко В.А. Творческая конструктология (пролегомены) / Валентин Алексеевич Моляко. – К.: Освіта України, 2007. – 388 с.
11. Семиченко В.А. Психология педагогической деятельности : навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закл. / В.А. Семиченко. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
12. Сисоєва С.О. Основы педагогической творческой : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Світлана Олександрівна Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
13. Философский словарь / [авт.– сост. И.В. Андрущенко и др]. – К.: А.С.К., 2006. – 1053 с. – (Новые словари)

КОНОВЕЦ С. В.

ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ ПОДХОД В ТВОРЧЕСКОМ РАЗВИТИИ УЧИТЕЛЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье рассматриваются научно-методологические и методические основы деятельностного подхода в процессе творческого развития учителя изобразительного искусства; обосновывается сущность и особенности творческой деятельности в достижении учителем педагогического мастерства.

Ключевые слова: деятельностный подход, творческое развитие, учитель изобразительного искусства, творческая деятельность, мотивация.

KONOVETS S. V.

THE ACTIVITY APPROACH IN THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE ART TEACHER

The article deals with the scientific, methodological and methodical basis of the activity approach in the creative development of a teacher of fine arts; provides grounds for the essence and characteristics of creative activity in the achievement of teacher pedagogical skills.

Keywords: activity approach, creative development, teacher of fine arts, creative activity, motivation.

УДК 801.81(37.013):373.3

ВОВК М. П.

м. Київ, Україна

ПРИНЦИПИ АНДРАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФОЛЬКЛОРИСТІВ

У статті обґрунтовується необхідність застосування андрагогічного підходу до підготовки дорослих фольклористів-словесників – науковців та педагогів. Охарактеризовано значення принципів андрагогіки у професійному вдосконаленні, підвищенні фахової майстерності фольклористів в сучасних соціокультурних умовах.

Ключові слова: принципи андрагогіки, фольклорист-науковець, фольклорист-педагог, фольклористична підготовка.

Постановка проблеми. Серед векторів модернізації вищої освіти в Україні виокремлюється андрагогічний підхід до підготовки фахівців. Важливо підкреслити, що теоретичні та практичні засади андрагогіки перебувають сьогодні на стадії педагогічного обґрунтування, що передбачає їх застосування до різних галузей підготовки конкурентоспроможних спеціалістів. У результаті впровадження принципів андрагогіки формується інтелектуальна, ерудована, аксіологічно орієнтована, професійно реалізована еліта, здатна репрезентувати певну наукову сферу, практичну галузь на належному рівні в країні та у світовому вимірі. Адже, на думку О. Огієнко, «основним завданням освіти дорослих є сприяння всебічному розвитку людини в період її самостійного життя. У цьому розумінні освіта дорослих є соціальним інститутом, який забезпечує довічне збагачення творчого потенціалу особистості» [5, с. 9].

В українській педагогічній думці андрагогічний підхід до педагогічних явищ досліджувався у контексті розгляду питання становлення системи неперервної освіти (І.А. Зязюн, Н.Г. Нічкало, С.О. Сисоева, О.І. Огієнко, І Фольварочний), визначення основоположних принципів андра-

гогічної моделі навчання (Л.Б. Лук'янова, Л.Є. Сігаєва) та ін.

Аналіз останніх публікацій. С.У. Гончаренко чітко визначив основні напрями андрагогічної теорії: «Андрагогіка (з грец. – доросла людина і керівництво, виховання) – педагогіка дорослих, одна з педагогічних наук, яка займається дослідженням проблем освіти, самоосвіти й виховання дорослих. Завданням андрагогіки є опрацювання змісту, організаційних форм, методів і засобів навчання дорослих, використання для цієї мети засобів масової інформації, радіо і телебачення, визначення оптимальних інтервалів між періодами інтенсивного навчання, функціонування професійних курсів залежно від характеру виробництва. Становлення андрагогіки як самостійної науки відбулось у 1950-70-х рр. Воно пов'язане з іменами вчених: американців М. Ноулза і Р. Сміта, англійця П. Джарвіса, німця Ф. Пьогелера, голландця Т. Тен Хава, поляка Л. Турса та ін.» [1, с. 31].

І. Фольварочний окреслює провідні тенденції розвитку освіти дорослих: розвиток національних систем освіти дорослих у провідних європейських країнах, реформування та модернізація в другій половині ХХ ст., тенденції розвитку